

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO
postmottak@hod.dep.no

Høringsuttalelse om implementering av tobakksprodukt direktivet (2014/40/EU)

UiT Norges arktiske universitet (UiT) vil gratulere med et detaljert og oversiktlig høringsnotat som i stor grad anbefaler viktige tiltak og som derfor ikke blir kommentert. UiT er imidlertid svært overrasket over anbefalingen fra Helsedirektoratet når det gjelder e-sigaretter. UiT støtter ikke konklusjonen som departementet trekker basert på det foreliggende høringsnotatet, nemlig lovlig omsetning på det norske markedet.

- UiT støtter fullt ut departementets alternativ 1, fortsatt forbud med en evaluering om 10 år.
- UiT mener at Norge på sikt kan oppnå et tobakksfritt samfunn og at e-sigaretter vil forsinke denne prosessen.
- UiT anbefaler at Norge fortsetter å stå sammen med Australia som også har forbud av e-sigarett salg.
- UiT ønsker at Norge skal være et foregangsland innen tobakksforebyggende arbeid på lik linje med Australia.
- UiT fraråder at Departementet spiller på lag med tobakksindustrien ved å oppheve forbudet mot salg av e-sigaretter.

UiT Norges arktiske universitet begrunner vår anbefaling på følgende måte:

Norge har vist at vi ikke trenger e-sigarettene for å redusere røykeprevalensen. I dag er røyking en nedadgående trend i alle befolkningsgrupper. Høringen beskriver at det i 2014 var 8% blant dem med høy utdanning som røykte daglig. Vi kan oppnå en tilsvarende lav andel i hele befolkningen uten bruk av e-sigaretter. Utdanningsmønsteret endres slik at de fleste vil etter hvert være i de høyere utdanningskategorier. I Norge har det hittil vært lite bruk av reseptbelagte legemidler for

røykeslutt selv om disse har vitenskapelig dokumentert effekt. Gruppen med lavest utdanning har vanligvis dårligere økonomi enn gjennomsnittsbefolkningen. For at denne gruppen skal oppnå den samme lave røykeandelen hurtigere kan et middel være at disse medikamentene gis på blå resept. Reviderte retningslinjer for røykavvenning hos fastlegen er under utarbeidelse og vil forhåpentligvis påskynde nedgangen.

Det finnes foreløpig få oppfølgingsstudier om e-cigaretter. Leventhal og medarbeider viste i en slik studie at amerikanske 14 åringer som hadde brukt e-sigaretter hadde en større risiko for å ha startet med vanlige sigaretter i løpet av det neste året sammenlignet med de som ikke hadde brukt e-sigaretter. Al-Delaimy og medarbeider viste i en annen befolkningsbasert oppfølgingsstudie fra USA at røykere som brukte e-sigaretter hadde større sjanse for å ikke slutte å røyke sammenlignet med de som ikke brukte e-sigaretter. Dette var det motsatte av hypotesen til forfatterene.

Oppheving av forbudet mot e-sigaretter kan med andre ord resultere i en tap-tap situasjon for folkehelsen; e-sigarettene kan være en «gateway» til ordinære sigaretter blant ungdom og blant røykere har de som bruker dem, vanskeligere for å slutte med ordinære sigaretter. Det er ikke vist at e-sigaretter bidrar til røykeslutt, og mange blir dobbeltbrukere.

Høringen anfører at det er først og fremst ungdom som begynner å bruke e-sigaretter i andre land. UiT ønsker ikke at helsemyndighetene skal gjøre samme feil som ble gjort på 1990-tallet da Norge valgte å ikke følge EU sitt snusforbud vedrørende salg. Tobakksindustrien har i sin vellykkede markedsføring av snus i Norge brukt kul «design» på snusboksene og smakstilsetninger rettet mot ungdom. Resultatet er at Norge har i dag en sterkt økende andel unge jenter og gutter som er nikotinavhengige på grunn av snusbruk. Tobakksindustrien vet hvordan produktene skal lages for å tiltrekke ungdom. Den klarer dette til tross for reklameforbud, helseadvarsler og aldersgrenser ved salg. Hvis Norge opphever forbudet vil vi få ungdom som er nikotinavhengige på grunn av e-sigaretter uten at det vil ha positiv innvirkning på røykeprevalensen.

E-sigaretter er relativt nye produkter, og det vil ta lang tid før en har full oversikt og kunnskap om dets helseeffekter. Vi mangler store prospektive studier. De fleste studiene er eksperimentelle, og disse viser blant annet helseskadelige effekter på arvematerialet, metabolismen og luftveiene, i tillegg til mulige cytotoxiske effekter på fostre hos gravide e-sigaretterbrukere og mulig fremende effekt av virusinfeksjoner og plateaggregasjon. Mange studier er utført av tobakksindustrien, og disse finner ingen negative effekter. Mange studier har metodologiske svakheter. De studiene som er gjort viser motstridende resultater, men mange studier konkluderer med mulig helseskade. Det er per i dag umulig å bevise at e-sigaretter er sikre produkter uten helseskadelige effekter.

UiT vil minne om at det først i 2009 var vitenskapelig bevist at røyking økte risikoen for tarmkreft, en av de hyppigste kreftsykdommene både hos menn og kvinner. Dette viser at først om 50 år eller mer, kan vi si noe sikkert om skadeeffektene av e-sigaretter og snus bruk. UiT

anbefaler å bruke «bedre føre var» - prinsippet når vi i dag har et forbud mot et produkt hvor vi vet det vil ta mange år før vi kjenner til mulige helseskadelige effekter.

UiT anbefaler å øke finansiering til tollvesenet slik at det får bedre kapasitet til å stoppe smugling generelt, blant annet e-sigaretter og tobakk.

Vennlig hilsen

Arnfinn Sundsfjord
dekan

Magritt Brustad
instituttleder
Institutt for samfunnsmedisin

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandlere: Professor Inger Torhild Gram og professor Maja-Lisa Løchen